Ч. 126 (10.803). Львів, середа 9. червня 1926. Poczłowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 145.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

В непевному положенні.

Кандидати на міністрів. — Непорозуміння в лоні ППС. — Спеціялісти від справ „національних меншостей". — За звільнення арештованих генералів. — Повновласти для президента. — Аграрні заворушення в ріжних сторонах Польщі. — Познанщина не хоче скоритися.

Варшава, 7. червня 1926.

Про майбутній склад нового уряду ходять ріжні поголоски, одначе в цій справі ніхто не знає чогось позитивного. Инших людей як кандидатів на міністрів подають в колах правиці, инших в колах лівиці. Прем. Бартель сказав у своїм інтервю з представниками преси, що подавані в часописах назвища кандидатів на міністерські місця є тільки звичайними собі комбінаціями. Він, Бартель, застеріг собі склад нового уряду і від того робить залежним приняття місії утворення уряду.

У Варшаві подають такі назвища майбутніх членів уряду: премієр — Бартель, можливо також міністр залізниць, Млодзяновський — внутрішні справи, марш. Пілсудський — військові справи, Маковський — судівництво. Міністром закордонних справ називають Януша Радзівілла, якого кандидатурі противиться правиця, міністром скарбу — З. Хшановського або Чеслава Клярнера. П. Чехович лишився би на становищі держ. підсекр. в мін. скарбу, міністерство промислу й торговлі обняв би Е. Квятковський. Говорять також про кандидатуру Залеського на становище міністра закордонних справ і львівського професора Твардовського на становище міністра освіти.

Багато уваги присвячують тут тим непорозумінням, що зродилися в лоні ППС. У звязку з крізою в соціялістичному клюбі говориться про сецесію кількох послів з клюбу. Чи і наскільки прийде в лоні ППС. до розламу, покаже найближча будучина.

Заступник голови ради міністрів мін. внутр. справ Млодзяновський має конферувати сьогодня з п. Анушом (Визволенє), з Осмоловським (б. комісар східних земель), з б. мін. Леоном Васілевським і д-ром Брийським. Кажуть, що ці конференції стоять у звязку з намірами нового уряду змінити політику у відношенні до „нац. меншостей", з окрема до Українців і Білорусинів, бо всіх згаданих політиків уважають за знавців-спеціялістів польської меншостевої квестії.

В справі чотирьох арештованих генералів, а саме Розвадовського, Загурського, Мальчевського і Язьвінського, що сидять у Вильні, була вчора у кардинала Каковського делегація в складі Фудаковського (голови Центр. Рільн. Т-ва), Юндзілля (заст. голови Земяньскей Ради Начельней) і сен. Стецького. Делегація просила інтервенції в справі звільнення згаданих генералів. Кардинал Каковський обіцяв занятися тою справою.

„Нови Курєр Польскі" довідується, що між повновластями для президента, які новий уряд предложить соймові, буде також уповноваження, на основі якого президент держави зможе ратифікувати умови й міжнародні конвенції, чи то вже заключені, чи то ті, що будуть заключені в майбутности.

У Варшаві ходять вісти про селянські заворушення в ріжних околицях Польщі. Селяне кинулися до самочинного вирубування лісів, поділу панської землі і т. п. За подання кількох таких вісток сконфісковано тут „Газету Варшавску Поранну". Таксамо тривожні вісти приходять з Познанщини, яка зовсім не думає погодитися з істнуючим станом річей. У воєвідствах поморськім і познанськім введено наново вимковий стан, який викликав нове обурення на цілих західних „кресах", як це найкраще видно зі становища познанської преси.

Отворення сесії Союза Народів.

Женева, 7. червня 1926.

Нині отворено сесію Ради Союза Народів. Предсідник Ґуані, представник Уругваю. Бріян і Чемберлен є присутні, не явився делегат Бразилії Мельо Франко з причини недиспозиції. Рада рішила звернутися до гаґського трибуналу, щоби видав опінію в справі компетенції міжнародньої організації праці що до регляментації праці підприємців, головнож дрібних пекарських підприємців. Опісля Рада прийняла справоздання Ішія в справі праці комітету гигієни. З черги Чемберлен зясував справу договору, заключеного з Туреччиною в справі Мосуля. Ґуані іменем Ради Союза Народів висловив вдоволення з приводу заключення цього договору. Бріян предложив письмо, в якім жадає співділання всіх держав для скоординування діяльности поліції та утворення спеціяльного комітету карного законодавства для боротьби з фальшуванням заграничних банкнотів.

Бріян конферував із Чемберленом, Вандервельдом, Бенешом і представниками малої антанти. Прийняв на конференції мадярського премієра Бетлена.

Після підписання англ.-турецького договору.

У палаті льордів висловили бажання щоби тепер після заключення англійсько турецького договору забрати англійські війська з Мосуля.

Поза оголошеними вже подробицями англійсько-турецького договору в справі Мосуля, передбачують утворення контрольної комісії для територій на границі Туреччини й Іраку. Комісія ця збереться вперше два місяці після ратифікації договору, а крім цього радитиме що шість місяців на протязі десять літ. Виміна ратифікаційних документів буде в Анґорі.

У справі англійсько турецького договору париський „Ле Журналь" пише: Англія віднесла успіх, якого давно вже не мала. Льойд Джорджеві помилки направлено. Англія задержує для себе Мосуль і не наражується на непорозуміння з Туреччиною, рівночасно наближується до Туреччини, а відсувається від бльоку держав побіджених, що групуються довкола С. Р. С. Р.

Берлінський лист.

Свято Франка. — Панахида по С. Петлюрі.

(Від власного кореспондента.)

Берлін, 3. червня 1926

Спілка обєднаних українських організацій у Німеччині рішила вшанувати 10-ліття смерти І. Франка спільним святом і доручила переведення окремому комітетові, який і уладив його в суботу, дня 29. травня, в салі „Кінстлергавзу" при вулиці ......

Свято було відповідно до місцевих обставин доволі скромне, але випало гарно й полишило по собі добре враження. Свято відкрив короткою промовою голова Спілки обєднаних українських організацій інж. Шемет, що під свіжим враженням трагічної смерти С. Петлюри віддав також честь його памяти.

Реферат про життя, діяльність та ідеали І. Франка виголосив Домет Олянчин, про І. Франка як ученого говорив д-р З. Кузеля. З. Пеленський віддеклямував „Каменярів".

У музикально-вокальній части свята взяли участь наша молода співачка п. Ірина Туркевичівна, піяніст-композитор Карло Менгельберг і музичний квартет, зложений з пп. Д. П. Скоропадського (І. скрипка), Г. Вікенбаха (2. скрипка), І. Дебірса (альт) і Г. Горнунга (чельо). П. Туркевичівна відспівала прегарно дві новіші композиції А. Рудницького „Не знаю, що мене до тебе тягне" (до слів І. Франка), „На що мені питати" (до слів О. Олеся й „Спи, дитинко моя" С. Людкевича, К. Менгельберг виступив з своїми власними вдатними композиціями, а квартет відграв Шубертове „......".

В неділю, дня 30. травня, як вже було згадано в „Ділі", заходом „Спілки обєднаних українських організацій у Німеччині" відбулася в православній церкві панахида по С. Петлюрі. На панахиду явилися відпоручники українських організацій та більше число місцевих Українців без ріжниці поглядів, між ними й гетьман ... Скоропадський.

Про святкування памяти С. Петлюри був виданий окремий комунікат, який оголосили майже всі місцеві часописи, не виключаючи й московського „Руля", що рівночасно не посоромився виступити з насмішливим фейлетоном Фальковського. Поза тим тутешня німецька преса не виявила із зрозумілих причин більшого зацікавлення для докладніших коментарів вбивства С. Петлюри й обмежилася тільки до телеграм і загальних заміток про ролю бувшого „шефа" України. Лише „Фоссіше Цайтунг", „Берлінер Таґеблят" і „Льокальанцайгер" виступили з більшими редакційними коментарями.

Н. Я.

Біржа.

Гроші.

Курс ефективного доляра вагався в приватних оборотах між 10·15—10·25 при неодностайній тенденції, канадійський доляр 10·10—10·16. Польський Банк платив валюти і девізи по паритеті 9·98 і по тім курсі закупив валют і девіз від експортерів кількадесять тисяч долярів. Максимальний банковий курс виносив 10·10—10·15 і був курсом близьким реального.

Збіжжа.

Подача в пшениці обильна, при слабім зацікавленні. Подача жита дорівнує попитові. Гречка слабо оферована при недостачі відборців. Дальше зниження тенденції. Настрій оживлений. Пшениця краєва біла 46—47, пшениця краєва червона 45—49, жито галицьке 27, ячмінь галицький пастівний 25—26.

В „новій ситуації".

Львів, 8. травня 1926.

З хвилею повороту „польського Ґарібальдія" на леґалізаційний шлях і насильного впихання „моральної революції" в правні рямки — повстає в Польщі „нова ситуація". Очевидно, поки-що та „нова ситуація" нічим не ріжниться від старої за винятком повної компромітації істнуючих законодатних установ польської держави і неприродного напучнявіння захватної екзекутивної влади. А всетаки після перевороту і зміни на становищі президента держави створилася „нова ситуація", що найменше формально відмінна від попередньої.

Перш усього „моральний" узурпатор поводиться незвичайно бундючно. Є це з одного боку прояв його крайного еґотизму, а з другого якесь поки-що таємно зберігане почуття твердого ґрунту, базованого на зовнішній силі. Ще в часі перевороту права польська преса говорила про звязок марш. Пілсудського з Англією. Вдержання золотого на закордонних біржах підчас перевороту і його звижка після побіди вказують, що фактично тут криється якась сила, прихильна побідникові. Це тим більше цікаве, що господарське життя й економічний стан Польщі не то не поправився, але виказує фактично дальшу розкладову тенденцію.

Одначе в „новій ситуації" можна добачити дальші зародки змін і навіть глибших потрясень, розуміється — якщо можна в Польщі говорити про якінебудь консеквенції. Висловом тих змін є поворот маршалка Пілудського направо. Недавно його орган („Курєр Поранни") з повною безцеремонністю зазначував, що Пілсудський не має ніяких амбіцій стати суспільним реформатором; він претендує тільки на роль морального відродителя. Його поведінка після побіди і згадана вгорі заява його органу не могли лишитися без впливу на настрої консервативно-шовіністичної правиці. Поголоски про акцію Ст. Ґрабського в користь Пілсудського на терені ЗЛН. підтверджує візита, зложена през. Мосціцьким цьому погромникові українського шкільництва. Проф. Ст. Ґрабський, мріючи про однонаціональну польську державу, є прихильником консолідації всіх польських сил від крайної правиці до поміркованої лівиці. З тією метою він не лише створив був коаліційний уряд з пепесівцями, але й піддержував звязок зі Суліївком, щоби до тієї концепції приєднати марш. Пілсудського. І те, що не повелось йому перед переворотом, може вдатися тепер. Ст. Ґрабський в своїх намаганнях пішов так далеко, що не завагався зголосити votum-а недовіря для голови ЗЛН. проф. Ґломбінського, щоби тільки прихильно настроїти диктатора для своєї концепції. Виновником перевороту і проливу крови — на думку проф. Ст. Ґрабського — є винна таки сама правиця, яка не вміла чи з не оправданої впертости не хотіла задовольнити амбіцій марш. Пілсудського. Тепер же, коли він насильно зробив собі сатисфакцію, треба вміти його використати і вбрати в свої хомути. А що марш. Пілсудський не є від того, про те свід-

Звіт з діяльности за рік 1925 предложив директор д-р Кость Левицький. У звіті зазначив розвій і зріст Центробанку у всіх напрямах, зокрема в побільшенні оборотового капіталу, а саме вкладок ощадности, яких висота в останнім році піднеслася на 150 проц. на більше як 1.200 вкладчиках, тому, що Центробанк обезпечує вкладки в твердій валюті.

По переведеній дискусії загальні збори прийняли звіт до відома, уділюючи Надзірній раді і дирекції абсолюторію за діяльність за рік 1925.

До Надзірної ради в місце 4. уступивших членів вибрано тих самих, так, що Надзірна рада складається тепер з президента д-ра Володимира Охримовича, його заступників д-ра Михайла Волошина й о. Олександра Стефановича, секретаря п. Миколи Зvotївського, його заступника п. Михайла Терлецького і членів пп. д-ра Т. Кормоша, Іларія Чапельського, Сильвестра Герасимовича, д-ра Миколи Шухевича, д-ра Володимира Лисого, Остапа Луцького й Ілька Венгра.

До контрольної комісії вибрано: о. Дамяна Лопатинського, д-ра Івана Курівця і д-ра Юліє Савчака.

По дискусії на тему вкладок ощадности й уділювання позичок не лиш кооперативам, закінчено загальні збори. Присутні з нагоди свята Івана Франка зложили на памятник квоту 112 зол. і 1 ам. долар.

Дописи.

Глиняни. (*50-літній ювилей кооперативної установи*). Цей ювилей святкувало дня 3. ц. м. „Товариство Задаткове", кооператива з обмеженою порукою в Глинянах. Ще 1876 року основано цю кооперативу. Ініціятором був знищений Полляк-Гербер. Та весь час, таксамо як громадська рада в Глинянах, була й ця сильна кредитова установа в наших руках. Найбільше заслуженими для неї є о. Решетилович і Андрій Балтарович, довголітній посадник Глинян. Це „Каса" — це було найлюбіше дитя названого. Він жертвував їй усі сили, тож не диво, що установа виросла на могутню організацію дрібних вкладок.

Ювилей 50-літнього істнування цеї кооперативи святковано уладженням поминального Богослуження і загальним зібранням членів. На зібранню оповів 50-літню історію установи теперішний її директор, п. Андрій Терлецький, після чого складали привіти гості і представники ріжних місцевих установ. Перший привіт зложив делегат Ревізійного Союзу, а по нім громадяне: о. Костишин з Балучина, д-р Галан від філії „Просвіти", Сікач від читальні в Глинянах, Сотник від читальні Замістя, Савчак від „Народнього Дому", Коваль від читальні з Розворян, Стеців від кооперативи в Замістю, Котиський від кооперативи з Ляшок, Терещук від кооперативи з Полової, Вахута з Кривча, о. Садовський від деканату, Собечко від Вижняни, о. Височанський з Перегноїв. По принятю рахунків за минулий рік виголосив делегат Ревізійного Союзу економічний реферат, після чого розвинулася дискусія на тему дальших наших змагань в кооперації. Нарада тревала 5 годин.

В Глинянщині — дуже цікаві відносини. Там дає більша частина наших інтелігентів справдішню працю для села і є між ними повна згода. Якась майже родинна атмосфера панує в тих Глинянах. І не чути було напр. ні слова жалів на місцевих духовників, як це тепер скрізь у нас буває. Провідником, коло котрого гуртуються всі місцеві робітники, є адвокат д-р Рибак. Громадянин Тиляк з Глинян говорив до д-ра Рибака: „Я увесь час працював разом з Балтаровичем. Небіщик (помер 1921 року) — це була небуденна постать. Насідником Балтаровича хочемо ми всі мати вас, і здається нам, що ви є ним справді і що при помочі всіх доконаємо ще кращого діла, як доконали попередники".

Каса Задаткова в Глинянах поширила вже свою діяльність і на молочарство та стає централею всіх новітніх наших кооперативних змагань. Може бути, що в змінених умовах, особливо при сталій валюті, Задаткова Каса обмежиться тільки до своєї первісної спеціяльности — то є до організації кредиту і дрібних ощадностей. Всеж таки й та робота, яку останніми часами для нашого хлібороба ця установа зробила, ніколи не пропаде.

А. Г.

З судової салі.

Епізоди боротьби.

По Паславському зізнавав обвин. Біґун. Він заявив, що до вини не почувається, до Організації не належав, у нападі на почту в Калуші участи не брав, і не міг брати, бо не було його в Польщі.

Обв. Барановський Ярослав, син священика з Темерівець, станиславівського повіту. До вини не почувається, до української організації належав. На запит провідника розправи, чи належав до військової організації, відмовляє зізнань. На питання, що це була за організація, до якої належав, теж не дає відповіди. На запит про цілі і засоби боротьби організації, до якої належав, не дає ніяких відповідей. Каже, що брав участь у нападі на калуську почту, але подробиць нападу не пригадує собі. Брав участь у нападі з чисто ідейних мотивів.

Обв. Барановський Роман брат Ярослава ні до організації не належав, ні участі в нападах на почтові возы у Львові та в Калуші не брав, а тому й до ніякої вини почуватися не може.

Обв. Шунський до організації не належав, участи в нападах не брав, до вини не почувається.

Обв. Ковалиськ Микола теж до вини не почувається і до ніякої організації не належав. На запит провідника розправи, чия це була валіза з амуніцією, що її знайдено під ліжком обвинуваченого, заявляє, що не знає, але мабуть належала вона доЛіщинського. Він оставив її, а сам виїхав, але куди обв. не знає. На запит, чи це була валіза Ліщинського, напевно, каже, що твердити не може. Можливо, що Ліщинський дістав її від когось до переховання. Участи в нападі на почту не брав і не міг брати, бо в тому часі був у харчівні при вул. Супінського у Львові, а звідси пішов до Сокола при вул. Руській 20.

Обв. Медвідь, робітник, до вини не почувається, але вчинок, який обговорює акт обвинувачення, він поповнив. До організації не належав, але брав участь у нападі на касу, повітового виділу в Долині. У своїх зізнаннях широко малює підложе вчинку та подає його мотиви. Більше менше говорить те саме, що Паславський, але відмінні в нього всі ті переживання особистого характеру та все те, що зазнав від Поляків, а що вплинуло на його вчинок. За ним полювали органи польської поліції по повороті з польського табору. Йому не оставало нічого иншого, як втікати до Чехословаччини. Віра в побіду української національної справи давала йому сили до життя та праці. День 14. березня 1923 р., коли Антанта віддала Сх. Галичину Польщі, зробив на нього пригноблююче враження. Читаючи пресу, знав про страшні надужиття польської влади над українським населенням. Кервавилося його серце на вісти про масові арештування, про розстріли жертв визвольних змагань, про засуди, про кольонізацію, про господарське нищення нашого населення, про руїну українського шкільництва. Все те вплинуло на його рішення вернути до краю і взяти участь в праці між народом і для народу. Вернувши шукає місця в кооперації, але не находить місця. Пробує дістатись до каси хорих на урядника, стати машиністом, або иншим робітником, але ніде не находить сталого пристановища, бо поліція домагалася його усунення. Переживав потім усі несправедливости шкільного плебісциту та в звязку з ним попав у розшуку. Він зголосився до комісаря польської поліції в Долині Віндика і домагався, щоб його арештували, або дали виснення, за що його переслідують, бо йому тих переслідувань уже за багато. Всі ці переживання вплинули на вчинок обвинуваченого.

Обв. Ясінський до вини не почувається. До організації належав. Ніяких виснень про саму організацію не дає. Брав участь у нападі на касу повітового виділу в Долині. Подає аналогічні мотиви вчинку до тих, що їх подав Паславський.

Обв. Оленський. До вини не почувається, до ніякої організації не належав, у нападах участи не брав. Протокол, що його зложив на поліції, не правдивий. Акт обвинувачення закидує йому шпіонажу. Цей закид він відпирає. На поліції його били.

Обв. Дубаневич. До вини не почувається, до організації не належав. Брав участь у нападі на касу в Долині. Зробив це з національного обовязку. Конфіската урядових гроше і не є грабунком. На поліції зізнав під примусом. Його також били.

Обв Стефанишин. До вини не почувається. До організації не належав. Зізнання на поліції не правдиві, бо зложені під примусом наслідком побоїв. З Дубаневичом познайомився у тюрмі в Бережанах. Акт обв. закидує йому вербування до організації, та організацію нападу в Долині. Обвинувачений все це заперечує.

На тому закінчилася розправа в понеділок. Нині у второк починається переслухування свідків.

✝ Посмертна згадка.

Ярослав Роман Петрик, уроджений 2. квітня 1904 р. в Комарні, б. студент медицини українського університету у Львові, помер в Бабині 1-ого червня 1926 р.

Покійний — жертва воєнних хуртовин за кращу долю своєї Вітчини в 1918/19 р. Ось що пише з цього часу одна українська газета: „Сина пароха з Бабини, Ярослава Петрика, так скатовано, що на другий день не можна було зняти з нього сорочки, — бо була прилипла через сціпенілу кров до тіла". — Батько його сидів уже в самбірській вязниці. Карна експедиція забрала бл. п. Ярослава чотирнацятьлітню дитину, яко закладника до самбірської вязниці, де він зазнав немало знущань. В 1922 р., в часі виборів, покійного знова арештували. Вязниця та дуже важкі лишила сліди на його здоровлю. Був цілу гімназію відзначаючим учеником. Передчасна смерть забрала молодця, який немало міг іще прислужитися своїй Вітчині. Величаві похорони, що відбулися д. 3. червня в Бабині, були доказом тої любови, якої зазнавав покійний між широкими кругами населення. В. Й. П.!

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Хор під управою Дм. Котка.
Середа 9.VI. Підгайці.
Четвер 10.VI. Тернопіль.
Субота 17.VI. Підволочиська.
Неділя 13.VI. Підволочиська.
Понеділок 14.VI. 36 раж.
Вівторок 15.VI. Збараж.
Середа 16.VI. Теребовля.
Початок о год. 8:30 вечером. Ціни скрізь знижені. 1659 31—?

Дирекція прив. жіночого учительського семінара, з правом прилюдности в Самборі, приймає письменні і устні зголошення вписy учениць на I. курс і о скільки будуть вільні місця на II., III. і IV. курс до 20. червня 1926. Долучити треба: 1. метрику, 2. свідоцтво здоровля, 3. шкільне свідоцтво з VII. кл. або рівнорядної класи середньої школи. 1822 2—2

Управа української приватної гімназії з правом прилюдности в Золочеві звідомляє, що вступні іспити до I-ої кл. відбудуться дня 22. червня 1926, о год. 9. рано. Перед тим належить зголоситися в канцелярії Дирекції, зложити метрику і свідоцтво щеплення віспи. Вступні іспити до кл. II., III., IV., V. і VI. відбудуться в днях 28., 29. і 30. червня. Перед тим належить внести подання, залучити метрику, відоцтва і зложити іспитову таксу. — о. М. Хмільовський, упр. 1861 1—1

В приватній дівочій гімназії УПТ. в Тернополі відбудуться вступні іспити до I. класи дня 30. червня ц. р. а до клас вищих дня 22. і 23. червня. — Управа. 1864 1—1

В приватній коедукаційній гімназії УПТ. в Яворові з правом прилюдности відбудуться вступні іспити до клас II—VIII. в днях 22—26. червня. Зголошення устні або письменні день наперед. — Іспити до I. класи відбудуться в день роздачі свідоцтв, який досі ще не визначений. — Кандидати до VIII. кл. можуть бути приняті тільки за дозволом кураторії; подання вносити на руки Дирекції — Яворів, 5. червня 1926. — Д-р Микола Чайковський. 1863 1—3

Філії Т-ва „Просвіта", які ще досі не надіслали відповіди на обіжник Головного Виділу з 9.V. ц. р. ч. 3233 зволять негайно дати свою відповідь. — У Львові, дня 7. червня 1926. р. Головний Виділ. 1—1

Оповістка.

Вступні іспити до вищих клас (від II. до VII. включно) української гімназії з правом прилюдности УПТ. в Дрогобичі відбудуться в днях 22-го, 23-го і 24-го червня ц. р.

Вступні іспити до I. класи 28-го червня. Зголошення й інформації в Секретаріяті гімназії (Дрогобич, вул. Івана) від 11-го червня кождого дня перед полуднем.

1844 2—6 УПРАВА.

Конкурс.

Товариство Народний Дім в Коломиї основує з початком шкільного року 1926/27 чотири стипендії імени о. Йосафата Кобринського, по 40 до 80 золотих місячно. Стипендії сі призначені для незаможних учеників згл. учениць середних згл. висших шкіл і для молоді, що вчиться ремесла — і то передовсім для таких одиниць, які своїми здібностями і пильностю дають запоруку, що стануть колись хосенними членами української суспільности. Стипендії одержить в першій мірі молодь, що походить з повітів Коломия і Печеніжин — а колиб не було відповідних кандидатів з тих повітів, також молодь з инших повітів Галичини. Прохання о наділення такою стипендією треба вносити до Заряду тов. Народний Дім в Коломиї, вул. Костюшка ч. 23. найпізніше до дня 31. липня 1926 а до подання долучити: 1. Метрику уродження, 2. послідні шкільні свідоцтва, 3. посвідку незаможности, 4. инші дані, які при розділі стипендій моглиб заважити. Розділ стипендій слідує найпізніше до дня 15. серпня 1926 а наділення розтягатись буде на цілий шкільний рік 1926/27. Ученики згл. учениці наділені стипендією будуть мусіли при кінці кождого півроку виказатися перед Зарядом Тов. посвідкою своєї школи, що роблять в науці визначні поступи. — В Коломиї, дня 2. червня 1926.

Руський Народний Дім в Коломиї

Подяка.

Вважаємо своїм обовязком висловити слова якнайглибшої подяки всім, що дали доказ свого щирого співчуття в нашім горі і взяли участь у похоронах бл. п. о. Івана Олесницького, у першій мірі Всеч. Отцям крилошанам і парохам: о. деканові Томовичові, о. прелат. Пасецькому, о. крил. Бобиксвичові, бучацькому деканові о. Нестайкові, пароховi церкви св. Петра о. Дуткевичові, о. Е. Громницькому, о. Стефановичові, о. Лопатинському, о. Садовському, о. Лищинякові, о. Туркевичові, о. Е. Бачинському, о. Костельникові, о. Галантові, о. Яросевичові, о. Каштанюкові, — далі хорови питомців Духовної Семинарії у Львові, — Вп. п. Шадловському, власникови Переволоки за приїзд на похорони в імени власнім, родини і від повітової бучацької Ради, — всім громадянам Переволоки за переслані письменні слова співчуття і зокрема висланій ними до Львова делегатам господарям і господиням, — зокрема Гнатові та Павлові Кухтинам за їх дружну поміч за весь час недуги та в праці над похоронами, — д-рові Пальчишинові за батьківську опіку недужим, — дир. школи в Переволоці О. Ляшевичови, — вкінці всім дальшим своякам, приятелям і знайомим за їх численну участь у першім і другім дни похоронів та складені докази співчуття.

1865 *Родина Олесницьких.*

менше великого громадянина, як поета. Наведені референтом факти, подробиці та характеристики мають значіння автентичного матеріялу, не вишпортуваного із запорошених архівів та бездушних біоґрафій, а зачерпнутого з самого життя, з безпосередньої обсервації та з недовгої, що правда, громадянської співпраці референта з Франком. Помітне зінтересування присутних цим відчитом каже сподіватися, що ці спомини зі бесід д-ра Трильовського булиб інтересні також для ширшого загалу нашого громадянства.

Другий реферат, д-ра О. Грицая, який відчитала п. М. Залізняк, займався поетичною творчістю Франка. В цілій поетичній творчости, такій широкій під оглядом змісту і форми, підчеркнено референтом це, що є самою найглибшою основою всієї діяльности Франка і що для нас найцінніше: Його революційний настрій, клич до безпощадної боротьби із зовнішнім та внутрішнім рабством.

Отсі головні точки програми доповнили декламації засліву до „Мойсея" і поеми в честь Франка, уложеної на це свято д-ром О. Грицаєм. Декламував п. Л. Рудий.

Саля Чеського Народнього Дому — Готель цур Пост, в якій відбулася академія, заповнена була доволі численною публикою, та всеж таки не так численною, як того можна було сподіватись. Вина лежить у тім, що впорядчики подібних свят завсіди якось забувають про деякі властивости віденського терену, з якими до певної міри треба рахуватися. А належить до них те, що в літні чи весняні неділі майже все, що живе, покидає місто і виїздить до ліса на свіже повітря. Людям, які шість днів у тиждень віддихають фабричним порохом або стухлим бюровим „воздухом", того семого дня забирати не годиться, не можна і — коли ходить про більшість — ніхто невсилі забрати, про що можна було ще раз переконатися на святі Франка, що замісць до трьох соток згуртувало тільки одну сотню громадян.

В звязку зі святкуванням памяти Франка згадаємо ще, що в найблищому часі в робітничому т-ві „Родина" виголошений буде окремий відчит про Франка, а 12-го ц. м. старанням аматорського гуртка „Сцена" при соц. т-ві „Єдність" відіграна драма Франка „Украдене Щастя".

Ясенчук.

З життя еміґрації.

Дещо з діяльности українських культурно-освітних товариств у Кракові.

Краків, 2. червня 1926.

Краківська філія Союза Українок перебрала з конечности на себе аґенди, які по своєму призначенню повинні належати до Рідної Школи, а саме до місцевого Кружка УПТ. — Такими аґендами являються систематичні курси українознавства, які покищо заступають українську приватну школу, виклади, улаштування діточих свят, збірки на Рідну Школу і т. п.

Дня 9. травня ц. р. відбувся в Кракові концерт в честь Шевченка, влаштований дітьми під управою місцевої філії Союза Українок. І хоча концертів таких і подібних було тут чимало за останні роки, то все таки згаданий лишив по собі тріваліший, сильніший спомин.

Авдиторія — це переважно дітвора. Від наймолодших до старшеньких вже — всі з жадобою гляділи на сцену, де перед їх очима пересувалися то картини з життя малого Тараса, то знова поодинокі продукції, виконані самими дітьми. Одначе до найкращих точок програми належав безумовно балет. Такі українські народні танці, як аркан, коломийка, великодній хоровід, дальше „журавлі" чи сольовий „чумак" (спеціяльно гарний) були виведені малими виконавцями з незвичайною легкістю. Завдячити це належить їхньому інструкторові п. Р. Петрині, ученикові Авраменка. Шкода лише, що побіч драматичної вистави, сольоспіву, деклямацій і згаданого балету не було ще й діточого хору, а тоді свято зробило би ще краще враження.

Заслуга товариства, устроюючого того роду імпрези на далекій чужині, є незвичайно велика. Без таких чи инших свят, без національного освідомлення і виховання взагалі, ці діти булиб засуджені заздалегідь на денаціоналізацію.

Краківська філія Союза Українок основана недавно, бо щойно осеню 1924 р., за ініціятивою п. Ксені Добрянської. З того часу заведено вже приватні курси української мови та історії для молоди, відтак устроювано святочні концерти й вистави для дітей, які звичайно кінчилися забавами для малих учасників, що тимбільше лучило дітвору між собою. Для старших відбувалися відчити й чайні вечері. За виїздом п. Добрянської з Кракова вибрано головою товариства з початком квітня ц. р. п. Ольгу Коритовську. Вибір переведено також щасливо, бо нова управителька Союза веде успішно важне діло.

Українські культурно-освітні товариства в Кракові в неодному співділають із собою; до такої спільної акції належить напр. висилання дітей на вакаційні оселі. І так минулого року виїхало було двоє дітей коштом і заходом Союза Українок і філії краківської „Просвіти" до Миловаия. Цього року виділ Союза Українок старається вислати знова діти до Східної Галичини на шкільні ферії.

„Просвіта" розвинула також живу діяльність під кермою інж. Рома а Коритовського. Заслуги його є тимбільші, що в часі, коли наша місцева інтеліґенція відсунулася — на жаль — у великій мірі від праці в культурному житті української громади, — він один тільки не завагався вести провід просвітної установи серед тяжких обставин.

Акцію „Просвіти" піддержує українська Академічна Громада, передовсім через свою співучасть у всіх святах і концертах. Признання належиться тут молодому музикові п. Миронові Лятишевському, котрий багато часу — може й зі шкодою для своїх студій — посвячував на проби хору, ведучи його дуже гарно від кількох років. Тихим, але щирим робітником є член виділу „Просвіти", скарбник п. М. Новосільський.

Багато надій покладала тутешня українська еміграція в заснованому в лютім ц. р. Кружку УПТ. Всі сподівалися, що цей Кружок поведе вже курси української мови й виклади, опісля займе ся діточими святами, збіркою грошей на „Рідну Школу" і т. п., а філія Союза Українок могла би спрямувати свою діяльність в иншому, більше спеціяльному жіночому напрямі. Між тим управа Кружка — на превеликий жаль — зовсім не дбає про своє завдання і обовязки зі шкодою для загальної справи. Може Головна Управа УПТ. у Львові займеться цією справою і спонукає тутешній Кружок УПТ. до інтензивнішої діяльности...

Українська Академічна Громада й Товариство студентів-еміґрантів з Великої України працюють пильно. Українська Академічна Громада уладжує що-тижня відчити; в останньому часі заснувала власний Спортовий Кружок.

На майбутнє можна лише те сказати, що розвиток українських краківських товариств залежатиме від збірної праці. Нікому не вільно тут усуватися від неї, оправдуючись якимись „обставинами". Бо праця для загалу то не милостиня, то наш святий обовязок!

Дамян М. Горняткевич.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашне число нашого часопису сконфісковано за 10 рядків статейки „Сепаратизм у Познанщині", де передано за польськими часописами комунікат, оголошений „Орґанізацією оборони держави в Познані". Це 52. з черги конфіската нашого дневника ц. р.

— **На могилі Івана Франка.** В четвер 3. червня сокільські гнізда віддавали честь Франкові на Його могилі. В 9-ій год. ранку прийшли туди делеґації з вінками від Сокола-Батька, Сокола III. і Сокола IV. зі Львова, Соколів з Винник, Миколаїва і Бродок та Спортового Тов. „Україна". Також явилося на святі національне студенство з вінком з написом: „Великому Учителеві — Державницька Молодь". Крім цього зібралося над могилою кількасот осіб. Поліція, лякаючись небажаних манiфестацій, загрозила „Соколові", що він відповідатиме за них відомими наслідками для самого Товариства. Над могилою промовив лише голова „Сокола" дир. М. Заячківський, а після відспівання „Вічная память" зібрані розійшлись. Друга частина свята визначена пополудне на площі „Сокола Батька" відкладена внаслідок дощу на 10. червня.

— **Доля політичних вязнів.** „Дзєннік Людови" в числі з дня 7-го ц. м. поміщує таку заяву політичних вязнів, що сидять при вул. Баторія: В останніх тижнях арештували чимало людей. Між вязнями є також редактори припинених часописів „Світло" та „Di Box", обвинувачені в § 58. к. з. Управа вязниці ставиться до політичних вязнів як до звичайних злочинців і відмовляє їм первісних прав, яких не щадить „високопоставленим" ошуканцям, злодіям і фальшівникам. Молодих хлопців, арештованих на донос шпигуна, що вони „комуністи" або „що на відчиті посла Бриля хотів бити вивідовця", управа вязниці помістила в келіях разом з бандитами, найгіршим шумовинням. Всякі заходи, щоби їх перенести до політичних келій, є без наслідків. Поведінка лікаря з недужими вязнями просто скандальна. Треба зголошуватись по пять разів, заки один раз кого викличуть до лікаря. З чахоточно недужих глузують і не дають їм права користуватись двічі проходом, якого заживають ріжні аферисти та ошуканці. П. Ґавель, голова окружного суду, потурає самоволі вязничої влади супроти політичних вязнів і не відповідає на за їх жалення".

— **Ревізії й арештування.** Пишуть нам зі Старого Самбора: Перед роком вернув з еміґрації з Чехословаччини син тутешнього міщанина Осип Сенета. Носив він червону краватку та червоний гузичок у клапі сурдута. Мабуть це признала тутешня поліція небезпечним для держави, тому перевела дня 3. ц. м. рано при участи слідчого судді у нього ревізію та арештувала його і перевела до судових арештів. Забрано в нього кілька брошур і приватну його кореспонденцію. Переведено в тім дні також ревізію в кількох инших синів тутешніх міщан, прим. Теоф. Вовчика і Луки Пинянського, але самих їх полишено на волі. Кажуть, що ті репресії спричинила інтервенція якогось польського офіцира, котрому ті червоні відзнаки видались грізними для цілости держави. Годиться згадати, що арештований Сенета хорий на важку грудну недугу.

— **З документів часу.** Wezwanie. Nr. 176'9. Starostwo wzywa Wieleb. ks. Józefa Kuczkudę gr. kat. prob., aby się dnia 21. V. b. r. o godz 10. przed południem w urzędzie tutejszym niezawodnie stawił i u podpisanego zgłosił względem przesłuchania pod grzywną 10 zł. i doprowadzeniem przez policję. Starostwo w Zborowie dnia 12 V. 1926 Pawlikowski mp. — Starostwo w Zborowie L. 17616. Zborów 21. V. 1926. Ks. Józef Kuczkuda l. 35. z miejsca zam. Bubszcz nach. Przekroczenie rozp. min. z 16. IX. 1875 L. 1767 nam. z 25. IX. 1875 L. 47131 popełnione przez wygotowanie metryki urodzenia dla Oresta Semena Semczyszyna w formie nieprawidłowej. Winę udowodniono doniesieniem, własnem przyznaniem się i zbadaniem że obwiniony świadomie wystawił metrykę urodzenia dla Semczyszyna w formie nieprawidłowej. Obwinionego uznaje się winnym przekroczenia z rubr. IV. i zasądza się go na podstawie § 7 i 11 rozp. z 20. IV. 1854 na grzywnę 5 zł. Starosta Chmielowski.

— **Пересторога Бельгії.** Пишуть нам з Ліеж в Бельгії: Бажаючих студіювати в Бельгії в Ліеж (Liege) у високих технічних школах перестерігаємо, щоб не рахували на ніяку посаду чи навіть фізичну працю, бо це виключене. Тут не можна ніде заробити настільки, щоб можна було жити і вчитися. Зазначуємо, що місячне студентське удержання виносить тут середно 15 дол.; хто не має такої суми, забезпеченої кожного місяця, нехай не приїздить. Подаємо це тому, бо деякі українські студенти, що приїхали сюди без засобів, рахуючи на працю, розчарувалися і тепер гірко бідують.

— **Малоросійський плуг і російський професор.** З берлінського „Руля" довідуємось про характеристичний інцидент, який трапився в українській сільсько-господарській Академії в Подебрадах. Викладав там від довшого часу російський проф. Шіндлер, спеціяліст від будови машин. А що не вмів по українськи, дозволили йому по російськи. А що про машини можна викладати аж до смерти, не виявляючи своїх політичних пересвідчень був би і російський професор учив ще довго під фірмою Української Академії, як би одного дня не вирвався йому випадково від серця термін „малоросійський плуг". Це вразило слухачів і вони домагались піс置 викладу пояснень від нього, чому „малоросійський". На це професор заявив, що „малоросійський плуг" точно означений, прийнятий науковий термін, такий самий як „український скот". Просто та ясно. Слухачі більше не явились на його виклади і російський професор не мав що більше робити в українській Академії. З цього висновок такий: російський професор це також прийнятий науковий термін на означену марку, яка не так легко змінюється під впливами таких дрібниць, як еволюція та революція.

— **Епідемія самовбивств.** Новий випадок самовбивства між ґімназійною молодю трапився вчора. Застрілився 16-літній Вільгельм Шмаленберг, уч. VI. кл., син селянина з Винник. Дійсна причина смерти невідома, бо родина в таких випадках нерадо подає її до відома преси. — Весняна любовна траґедія стала причиною самовбивства 18-літньої служниці Анни Михальської з вул. Гіпсової 11. Користаючи з недільної неприсутности дома своїх господарів, дівчина повісилася на гаку від лямпи. Залишила заповіт, розділивши своє маленьке майно і лист до „невідомого", який робив їй завсіди наперекір. — Надто важким стало життя Софії Фершляйсер, яка брала його надто легко. Заробляючи на вулиці, там і рішила вмерти; випила йодину прихапцем, зайшовши до камениці на Марійській площі, звідки перевезли її до шпиталю.

— **Століття смерти К. М. Вебера.** Дня 5. червня минає 100 літ від смерти Карла Марії Вебера, визначного німецького композитора і творця романтичного напрямку в музиці. Вебер був першим, що у своїх операх („Вільний стрілець", „Евріянте" і „Оберон") почав черпати теми з народніх вірувань і переказів та став на шлях романтизму. Крім опер вславився численними орхестральними, фортепіяновими та вокальними творами. Уродився 18. XII. 1786 в Евтін у Німеччині, помер 5. VI. 1826 у Льондоні. З нагоди століття його смерти відбудуться в днях 5—11 ц. м. в роднинім його місті в Евтін величаві свята. — **О. З.**

Вправи рядовиків резерви. Від 30. серпня починаються 4-тижневі військові вправи для всіх рядовиків річної резерви з 1899 і 1900 р., які з якоїнебудь причини не брали участи у вправах минулого року, з виїмком тих, що одержали дозвіл відкласти ці вправи або були звільнені військовим лікарем. Зголошувати треба свої адреси особисто або на письмі до 25. червня до тієї ПКУ, до якої належать на підставі місця побуту. Хто з них своєї адреси не подасть, стягне на себе кару 6-тижневого арешту або 500 зол. гривни.

Мясо стало дорожче. Львівський маґістрат означив нові максимальні ціни на мясо, вуженину та товщі.

— **Пригадуємо** Вп. Громадянству, що в четвер дня 10. червня ц. р. відбудеться в салі Тов. ім. М. Лисенка в год. 8-ій вечером ґротескова ілюстрація звіриного епосу Івана Франка під з. „Лис Микита". Рецитує Вп. Федорцева. Пластично-декоративна обстановка арт. маляра Ковжуна. Звіриний світ виконав інж. техн. Архипенко. Постановка Л. Лепкого.

— **З кіна.** У кіні „Лев" почалась вистава нової фільми на підставі повісти славного французького письменника Кльод Фарера п. з. Перед битвою. У головній ролі Ніта Ванна. — У кіні „Копернник" фільма п. з. Дитина та світ — Культура тіла. Лише для дорослих. Мущини та жінки можуть оглядати разом.

З життя товариств і установ.

Загальні збори Центрального Кооперативного Банку „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові відбулися дня 3. червня 1926 при участи 66 членів (в тім 23 повновласників кооператив і 43 членів), під проводом президента Надзірної Ради д-ра Володимира Охримовича і його заступника д-ра Михайла Волошина.

тать не лише його постійні заяви на тему людей чесности й діла без огляду на партії, але згадана вже візита през. Мосціцького. Ці відвідини на львівському ґрунті найбільшого ненависника всього, що українське, є незвичайно багатомовним знаком часу; вони є просто провокацією українського народу — розуміється, наскільки сім міліонів Українців можна вважати громадянами сучасної Польщі.

Поворот марш. Пілсудського на право є одночасно його віддалюванням від поміркованої лівиці, в першу чергу від створеної ним колись ППС. Напередодні заприсяження нововибраного президента прийшло до драматичної розмови між головачами ППС. з одного боку і марш. Пілсудським та прем Бартлем з другого. На всі дорікання пепесівців про удари парляментаризмові й демократії відповів марш. Пілсудський, а за ним і прем. Бартель ядерними пропозиціями, які неможливо повторити в сяк-так пристойнім товаристві. Між новими панами положення і провідниками поміркованої лівиці прийшло до повного розбрату. Висловом цього є між иншим суботнішня стаття „Роботнік-а" під написом „Що далі?".

„Дальше істнування сойму — читаємо там — є неможливе. Ще перед переворотом 12. травня було ясно, що той сойм уже пережився, що він не відповідає волі громадянства, що все більше стається шкідником і ятривим чинником. Коаліційний уряд був останньою спробою викресати з того сойму якісь іскри добра і громадського пожитку. Коли ж та спроба не повелася, коли виявилося вповні, що під плащиком коаліції реакція далі хоче панувати на шкоду краю, — той сойм утратив всяку рацію істнування. Він уже міг здобутися лише на провокацію у формі уряду Хієно-Пяста. Революція 12—14 травня завдала тому урядові, а одночасно і тому соймові смертний удар. Всі чують, всі розуміють, що це вже невідкличнo кінець.. Про якунебудь нормальну працю не може бути мови. Перескок від Хієно-Пяста до леґалізації революції 12—14 травня і до вибору кандидата марш. Пілсудського перевертає в тому соймі все горі дном. Перед революцією той сойм істнував іще правом безсилля, неохотою більшости партій відкликатися до виборців, наміром перепачкувати ще кілька реакційних законів. Тепер нема в тому соймі ніякої спряжки, ніякої лучности, ніякої сили. А зате працюючі маси нічого не хочуть чути про той сойм. Дальше істнування того сойму є небезпекою, грізною небезпекою для принципу парляментаризму. Сойм усунений на бік, сойм злеґковажений і понижуваний, сойм, який перестав щонебудь висловлювати і який трактується лише як перепону, ощаджувану в імя букви конституції — не може і не повинен продовжувати нужденного життя. Зі соймом, який творить зло — можна боротися. Сойм, який є нічим — розвалює парляментарне життя, дає привід до найбільш дикої протисоймової аґітації, до найбільш рафінованих замислів без сойму взагалі".

І якраз на цьому підкладі, на базі розбіжности щодо збереження парляментаризму приходить до гострих сутичок між панами нового положення і пепесівцями, які без сумніву є найсеріознішою партією поміркованої лівиці. Инші партії поміркованої лівиці, тзв. селянська демократія, і партії центра не входять фактично в рахубу. Проти себе стоять вшехполяки з Пілсудським, що звільна схиляється в їх бік, і пепесівці. Перші бажають зберегти свою суприматію, задержуючи теперішній сойм і рахуючи на прихильний для них дальший розвиток подій, а другі домагаються негайного розвязання сойму і переведення нових виборів в пересвідченні, що кращої ситуації не буде для них ніколи. Для осягнення своїх цілей перші виставляють домагання зміни виборчої ординації в дусі виключного панування польського елементу, другі домагаються збереження обовязуючої виборчої ординації.

В теперішній хвилі положення пепесівців є сожалінія гідне. Вони необачно зробили Пілсудського мужем провидіння, носилися з ним, як баба зі ступою, реклямували його перед масами й дочекалися могутнього копнення воєнським цвяхованим чоботом. Бажаючи ратувати себе в опінії мас, вони — якщо будуть послідовні — мусять ступити на шлях боротьби з Пілсудським за принціпи демократії й парляментаризму.

„Нова ситуація" зовсім не краща від старої. Не краща вона не лише тому, що ППС. примушена боротися з диктаторсько-абсолютистичними затіями але й тому, що Познанщина й Поморя не дуже то схильні акцептувати консолідаційну політику Ст. Грабського, не виявляють охоти брати в свій ідеольоґічний полон Пілсудського, а — навпаки — готовляться до відплати, бо — мовляв — „krew bratnia woła... o pomstę . nie! o upamiętanie!"

Після огидного вбивства.

Танець божевільних.

Огидне вбивство от. С. Петлюри, довершене російським Жидом Сам. Шварцбартом, викликало просто танець божевільних в жидівських колах, а пароксизм дикунства в жидівській пресі. Нормально думаюча і відчуваюча людина навіть у відношенні до найбільшого противника чи ворога, стаючи перед трагічною величністю смерти, вміє зберегти якесь щонайменше здержливо-пристойне становище. На жаль, зовсім инакше ставляться до своїх противників, в даному випадку ще й безосновно, ті, які постійно деклямують про велич своєї етики.

Таємні ходи, звязані зі штайґеріядою, процеси „obywateli lwowskich", вперта пошуканка за винуватцями, а в останньому часі ґльорифікація вбийника Шварцбарта і толочення брудними чоботами памяти людини, яка займає визначне місце в найновішій історії українського народу, доказує, якого покрою є та ославлена етика і якої етичної вартости є її носії. Крім того годиться зазначити, що ославлена жидівська мудрість, обережна тактика, якої нібито тримаються жидівські політики, є звичайною безпідставною автореклямою. Головною прикметою Жидів є невгомонна пристрасть і скривазно-кровожадна помста. А там, де до голосу доходять пристрасть і мстивість, пропадає розум. Доказом жидівського нерозуму була справа Штайґера, а доказом пострадання просто здорових змислів є відношення до факту огидного вбивства С. Петлюри.

Загнавшися в сліпий кут, подекуди Жиди роблять незначний відворот. Висловом цього є стаття секретаря Східно-галицької Сіон. Организації д-ра А. Ротфельда, поміщена у львівській „Хвилі" (ч. 7589 з 4. ц. м.) під написом „З приводу вбивства Петлюри".

Мовляв, жидівське громадянство не бажало робити розголосу з приводу вбивства С. Петлюри, якого імя опінія (?!) вязала з погромами. Але таке відсвіження трагічних спогадів жидівською пресою, було неминуче. Воно булоб сталося навіть тоді, колиб С. Петлюра помер був натуральною смертю. Жидівська преса з охотою розгулялася на могилі трагічно вбитого, бо

„ніхто досі з ніякої сторони не ставав в обороні Петлюри. Тому тим більшою несподіванкою для жидівського громадянства було те, що українська преса і громадянство в краю почали нагло величати Петлюру як національного вожда і героя, а опісля дорікати жидівській пресі з приводу занятого нею становища".

Очевидно, тут заходить „omyłka". Мовляв, опінія світового жидівства тісно звязала імя Петлюри з погромами. Українське громадянство тієї опінії не поборювало і її не простувало. Також сам Петлюра не заходився біля того, щоби отрястися із роблених йому закидів. Очевидно, вся вина на боці українського громадянства й української преси, які нічого не зробили, щоби очистити імя пок. Петлюри. Жиди можуть прийти з „допомогою". Вони кажуть, що

„є готові постаратися, щоби ті матеріяли які збирає Комітет жидівських делеґацій в Парижі для оборони Шварцбарта) поставлено до диспозиції компетентним українським чинникам. Радо візьмемо на увагу й подані нам матеріяли. Радо будемо співпрацювати над повним насвітленням тієї справи. Якщо українська преса уважає Петлюру своєю чоловою постатю і якщо у висліді досвідів виявиться його невинність, то жидівське громадянство з радістю повитає той факт, що постать тієї міри з погромами і різнею Жидів на Україні не мала і не могла мати нічого спільного."

Цей quasi-відворот повиталиб ми теж дуже радо, як би ми мали віру в щирість писаного. На жаль, ми тієї віри не маємо. Навпаки з дотеперішньої жидівської поведінки можемо робити якраз протилежні висновки. Перш усього дрібна замітка. Д-р Ротфельд твердить, що роззухвалення жидівської преси є вислідом дезорієнтації щодо становища української преси. Колиб не те, то може не було би такого божевільного танцю. А те становище української преси було несподіване, бо досі вона поборювала Петлюру.

Для вияснення всяких баламуцтв слід ствердити, що західно-українська преса поборювала С. Петлюру як політичного діяча, поборювала його акцію, гостро ставилася до варшавського договору, противставилася його походові на Київ під польськими прапорами, одначе все високо ставила його ідейність і відданість справі незалежности України.

Західно-українська преса, правда, рідко боронила С. Петлюру перед закидами погромництва з двох причин: 1) тому, що погроми відбувалися поза західно-українською територією та що той обовязок спадав на пресу і дипльоматію УНР. і 2) тому, що в часі погромів навіть Жиди не виступали так різко і пристрасно проти уряду УНР., а Петлюри зокрема, як тепер. Навпаки, багато жидівських політиків з Вел. України (Марґолін, Красний, Ґольдельман і ин.) боронили Петлюру перед закидами погромництва, а жидівська преса, яка тепер на памяти і на чести вбитого не минає одного білого місця, не опрокидувала тієї оборони.

Пропозицію дати українським чинникам до перевірки погромницькі матеріяли — моглиб ми з радістю прийняти до відома, колиб одночасно комітет жид. делеґацій в Парижі, бажаючи безсторонно і вичерпуючо освітлити положення на Вел. Україні в р. 1917—1920, захотів віддати нам до контролі також матеріяли про криваву різню Українців Жидами, переводжену в казаматах чрезвичайок.

Ніхто з нас не заперечує, навпаки твердимо, що на Вел. Україні були в добі революції і домашньої війни страшні жидівські погроми, яких жертвою падали здебільшого невинні. Петлюра був непричасний в тих погромах, навпаки намагався розпорядимими, до речі кажучи — слабими силами боронити жидівське населення перед погромщиками. Та коли ставити справу у всю широчінь, то тут зовсім не йде про особу Петлюри, тільки про взаємовідносини між Українцями і Жидами. Треба теж висвітлити, чому ті погроми відбувалися, яка була їх причина, кілько жертв пожерли не лише погроми, але й чрезвичайка, яка була в цілости в жидівських руках і жидівським знаряддям пімсти.

До односторонних матеріялів ми не маємо ніякого довіря. Навпаки, зваживши жидівський характер і нотрично відомі факти фальшування всяких „документів" Жидами (хоч як прикро нам це зазначувати!), уважаємо доцільнішим зрезиґнувати з цієї великодушної пропозиції.

А як виглядають ті „документи", нехай послужить перший-ліпший „документ" з краю. Як подає „Хвиля" з 5. ц. м., в жидівськім архіві в Берліні є між иншим вказівка на полк. Петрова, що ніби то він в березні 1919 р. зорганізував другий погром в Житомирі. „Є то — каже „Хвиля" і жид. архів в Берліні — той сам Петрів, який пізніше був іменований Петлюрою міністром..." Отже слід ствердити, що міністер військових справ Петрів ніколи не був організатором ніяких погромів взагалі, а в Житомирі зокрема. Мін. Петрів, високо освічена людина, був полковником ген. штабу за царських часів і професором військової академії. У Петлюри — що так висловимося — він ніколи не командував ніякою частиною, тільки був командантом юнацької (кадетської) школи, а опісля міністром.

До инших справ, уміщених в жид. архівах і „устійнених" в жидівській опінії, ми ще повернемо.

Франкові свята.

Святочна Академія.

Львів, 6. червня 1926.

Недільна Академія в 10-літні роковини смерти Франка мала трохи відмінний характер, ніж традиційні Шевченкові Академії. Ця відмінність не була наслідком якоїсь новости чи ріжнородности програми. Те, чого там не було, а звичайно в нас буває на таких Академіях, вплинуло дещо на це відмінне загальне враження. Організатори таких Академій силкуються нині внести коли не нового духа, то бодай новий тон. Це нелегко і тому покищо мусять задовольнитись тим, що пропускають точки програми занадто збанальізовані.

Перша точка: вступна поезія Б. Лепкого відпала випадково, із-за неприсутности автора. Може й краще сталося, що її не заступали імпровізованою промовою. Дві музичні точки програми, а саме „Єднайся" Стеценка і величава симфонія Людкевича піддержали повагу цього святочного зібрання. Нехай музичні критики осудять, в якій мірі симфонічна орхестра та хори відповідали високим мистецьким домаганням, а новий твір п. С. Людкевича „Каменярі" гідний був Франкового тексту. На всякий випадок годиться зазначити, що враження, викликане симфонією, було величаве.

Деклямацію „Каменярів" п. Остапом Луцьким зустріли на салі рясні оплески. Всі, що читали чи чули цю поему сотні разів, відчули в інтерпретації п. Луцького ще раз її силу, молодечу свіжість і живучість; усе від модуляції голосу до підкреслювання нюансів тексту, від енерґії та безпосередности вислову аж до тонкої ніжности було наскрізь мистецьке.

Проф. К. Студинський на основі поліційних і судових матеріялів подав хід арештувань, слідства і судового процесу з р. 1878, в якому головними обвинуваченими були Ів. Франко, Мих. Павлик і Ост. Терлецький. Матеріял зібраний солідно; на жаль, особа Ів. Франка губиться в масі несуттєвих подробиць.

При нагоді Академії слід звернути увагу на одну менше відрадну рису нашого громадянства у відношенні до цього роду свят. На салі, а навіть на сцені можна було запримітити одиниці, які на свято вибрались у звичайнім буденнім одязі, що полишав враження деякого нехтування формою такого свята. Нові демократичні ідеї не мають нічого спільного з недбайливістю та легковаженням моменту. Розуміємо тих, яким важкі умовини життя не дають змоги чепуритись, не хочемо боронити ніякого спеціяльного церемоніялу, а кажемо про те мінімум товариських форм, яке є ознакою пошани для себе та свого середовища.

Свято Івана Франка у Відні.

Відень, 1. червня 1926.

В десятиліття смерти Івана Франка віденське громадянство вшанувало память великого Каменяра святочною академією, яка відбулася дня 30. травня ц. р. старанням товариств: „Бесіда", „Жіночий Союз", „Родина" і „Січ".

На програму свята склалися: два реферати, а саме д-ра Кирила Трильовського про Франка як громадянина і д-ра Остапа Грицая про Франка як поета, а крім цього дві деклямації.

Реферат д-ра Трильовського, в якому бесідник у приступний і цікавий спосіб дав картину громадянської діяльности Франка на тлі його окруження, був дуже цінним причинком до пізнання Франка як